

**Asia** Hyvinvointialueasiaa koskeva valituslupahakemus ja valitus

**Muutoksenhakija** Erja Hirviniemi

**Päätös, jota muutoksenhaku koskee**

Hämeenlinnan hallinto-oikeus 15.11.2024 nro 2360/2024

**Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu**

Korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan ja tutkii asian.

Hallinto-oikeuden ja Kanta-Hämeen hyvinvointialueen aluevaltuuston päätökset kumotaan.

**Asian tausta**

(1) *Kanta-Hämeen hyvinvointialueen aluevaltuusto* on 9.5.2023 tekemällään päätöksellä § 31 todennut hyvinvointialueen palvelukseen siirtyneen muutoksenhakijan aluehallituksen varajäsenen toimen päättyneeksi vaalikelpoisuuden menettämisen vuoksi. Aluevaltuusto on valinnut muutoksenhakijan sijaan aluehallitukseen uuden varajäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

(2) *Hallinto-oikeus* on hylännyt muutoksenhakijan aluevaltuuston päätöksestä tekemän valituksen.

(3) Hallinto-oikeus on päätöksensä perusteluissa viitannut hyvinvointialueesta annetun lain (hyvinvointialuelaki) 78 §:n 1 momentin 1 kohdan ja sitä perusteiltaan vastaavan kuntalain 73 §:n esitöihin. Hallinto-oikeus on todennut, että vaalikelpoisuuden rajoitusta on tarkoitettu sovellettavan kaikkiin organisatorisesti aluehallituksen alaisina työskenteleviin henkilöihin.

Lainkohdan sanamuodon mukaan vaalikelpoisuuden rajoitus koskee vain välittömästi aluehallituksen alaisena toimivaa henkilöä. Sitä ei siten sovelleta aluehallituksen alaisten toimielinten, kuten lautakuntien, alaisiin viranhaltijoihin ja työntekijöihin. Tästä syystä hallinto-oikeus on tarkastellut, voidaanko muutoksenhakijan katsoa toimivan tehtävässään muun hyvinvointialueen toimielimen alaisena.

(4) Aluehallitus on hallinto-oikeudelle antamassaan lausunnossa todennut, että hyvinvointialueen koko henkilöstö toimii aluehallituksen alaisena eikä muiden toimielimien alaisuudessa ole henkilöstöä. Hallinto-oikeus on myös hyvinvointialueen hallintosäännön perusteella todennut, ettei terveyden ja toimintakyvyn edistämisen lautakunnan voida katsoa vastaavan terveydenhuollon toimialasta sillä tavoin itsenäisesti, että toimialan henkilöstön voitaisiin katsoa toimivan lautakunnan alaisuudessa. Muutoksenhakija ei siten hallinto-oikeuden mukaan ole ollut vaalikelpoinen aluehallitukseen, ja aluevaltuusto on voinut todeta hänen aluehallituksen varajäsenen toimensa päättyneen.

*Asian ovat ratkaisseet hallinto-oikeuden jäsenet Anneli Aura, Jussi-Pekka Lajunen ja Marianne Kivistö. Esittelijä Mikko Sulander.*

## **Vaatimukset ja selvitykset korkeimmassa hallinto-oikeudessa**

(5) *Muutoksenhakija* on pyytänyt lupaa valittaa hallinto-oikeuden päätöksestä ja on valituksessaan vaatinut, että hallinto-oikeuden ja aluevaltuuston päätökset kumotaan.

(6) *Kanta-Hämeen hyvinvointialueen aluehallitus* on lausunnossaan vaatinut, että valitus hylätään.

(7) *Muutoksenhakija* on antanut vastaselityksen.

(8) *Muutoksenhakijan sijaan aluehallituksen varajäseneksi valitulle henkilölle* on varattu tilaisuus selityksen antamiseen.

## **Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun perustelut**

### ***Kysymyksenasettelu ja osapuolten keskeiset kannat***

(9) Välittömästi hyvinvointialueen aluehallituksen alaisena toimiva hyvinvointialueen palveluksessa oleva henkilö ei ole hyvinvointialueesta annetun lain 78 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan vaalikelpoinen aluehallitukseen. Kanta-Hämeen hyvinvointialue katsoo, että sen koko henkilöstö toimii välittömästi aluehallituksen alaisena ja että tämän takia muutoksenhakija on menettänyt vaalikelpoisuutensa aluehallituksen varajäsenen luottamustoimeen tehtyään hyvinvointialueen kanssa työsopimuksen yli kuuden kuukauden palvelussuhteesta. Muutoksenhakija sen sijaan katsoo, ettei hänen voida katsoa toimivan mainitussa lainkohdassa

tarkoitettulla tavalla välittömästi hyvinvointialueen aluehallituksen alaisena sillä perusteella, että hän on tehnyt määräaikaisen työsopimuksen työskentelystä sairaanhoitajana hyvinvointialueeseen kuuluvassa Riihimäen päihde- ja mielenterveysyksikössä.

(10) Korkeimmassa hallinto-oikeudessa on ratkaistavana, onko muutoksenhakijan katsottava toimineen mainitussa lainkohdassa tarkoitettulla tavalla välittömästi hyvinvointialueen aluehallituksen alaisena kyseisen työsopimussuhteensa perusteella. Jos näin on asianlaita, hän on menettänyt vaalikelpoisuutensa aluehallituksen varajäsenen luottamustoimeen mainitun palvelussuhteen perusteella ja aluevaltuuston on tullut todeta hänen varajäsenen toimensa päättyneeksi. Jos hänen ei sen sijaan voida katsoa toimineen välittömästi aluehallituksen alaisena, aluevaltuuston päätös on lainvastaisena kumottava.

(11) Hyvinvointialueen mukaan muutoksenhakija on toiminut välittömästi aluehallituksen alaisena, koska hyvinvointialueen hallintosäännössä omaksutun organisaatiorakenteen perusteella hyvinvointialueen koko henkilöstö toimii organisatorisesti aluehallituksen alaisuudessa eikä muiden toimielinten alaisuudessa ole henkilöstöä.

(12) Muutoksenhakijan mukaan kysymystä siitä, toimiiko henkilö välittömästi aluehallituksen alaisena, ei voida ratkaista pelkästään hyvinvointialueen omaksuman toimielin- tai luottamushenkilöorganisaation perusteella. Merkitystä on annettava myös hallintosäännön henkilöstöorganisaatiota koskeville määräyksille, joilla määritellään hyvinvointialueen jakautumista toimialueisiin, tulosalueisiin ja edelleen toimintayksiköihin sekä organisaation eri tasojen esihenkilö-alaissuhteita.

### ***Asian kannalta merkitykselliset oikeusohjeet***

#### *Suomen perustuslaki*

(13) Perustuslain 2 §:n 2 momentin mukaan kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen.

(14) Perustuslain 14 §:n 4 momentin mukaan julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon.

(15) Perustuslain 121 §:n 1 momentin mukaan Suomi jakaantuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Pykälän 4 momentin mukaan itsehallinnosta kuntia suuremmilla hallintoalueilla säädetään lailla.

### *Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirja*

(16) Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 6 artiklan 1 kohdan mukaan ottaen huomioon lainsäädännön yleisemmät määräykset paikallisviranomaisten on saatava päättää sisäisestä hallintorakenteestaan voidakseen sovittaa sen paikallisiin tarpeisiin ja varmistaakseen tehokkaan hallinnon.

(17) Peruskirjan 7 artiklan 3 kohdan mukaan tehtävät ja toiminta, jotka eivät sovi yhteen paikallisen luottamustoimen hoitamisen kanssa, tulee määritellä lainsäädännössä tai niiden tulee ilmetä keskeisissä oikeusperiaatteissa.

### *Laki hyvinvointialueesta*

(18) Hyvinvointialuelain 1 §:n 1 momentin mukaan kyseisen lain tarkoituksena on luoda edellytykset itsehallinnolle kuntia suuremmalla hallintoalueella (*hyvinvointialue*) sekä asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteuttamiselle hyvinvointialueen toiminnassa.

(19) Lain 2 §:n mukaan hyvinvointialue on julkisoikeudellinen yhteisö, jolla on alueellaan itsehallinto siten kuin siitä tässä laissa säädetään.

(20) Lain 29 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueen asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa hyvinvointialueen toimintaan.

(21) Lain 35 §:n 1 momentin mukaan hyvinvointialueella on oltava aluevaltuuston lisäksi aluehallitus ja tarkastuslautakunta. Saman pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan aluevaltuusto voi asettaa aluehallituksen alaisena toimivia lautakuntia hoitamaan pysyväisluonteisia tehtäviä.

(22) Lain 42 §:n 1 momentin mukaan aluehallitus johtaa hyvinvointialueen toimintaa, hallintoa ja taloutta.

(23) Lain 43 §:n 1 momentin mukaan aluehallituksen tulee:

- 1) vastata hyvinvointialueen hallinnosta ja taloudenhoidosta;
- 2) vastata aluevaltuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta;
- 3) valvoa hyvinvointialueen etua ja, jollei hallintosäännössä toisin määrätä, edustaa hyvinvointialuetta ja käyttää sen puhevaltaa;
- 4) edustaa hyvinvointialuetta työnantajana ja vastata hyvinvointialueen henkilöstöpolitiikasta;
- 5) vastata hyvinvointialueen toiminnan yhteensovittamisesta;
- 6) vastata hyvinvointialuekonsernin omistajaohjauksesta sekä hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palvelujen muiden tuottajien ohjauksesta ja valvonnasta;
- 7) huolehtia hyvinvointialueen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä;
- 8) huolehtia hyvinvointialueen sisäisen tarkastuksen järjestämisestä.

(24) Lain 78 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan vaalikelpoinen aluehallitukseen on henkilö, joka on vaalikelpoinen aluevaltuustoon, ei kuitenkaan välittömästi aluehallituksen alaisena toimiva hyvinvointialueen palveluksessa oleva henkilö. Pykälän 3 momentin mukaan enemmistön aluehallituksen jäsenistä on oltava muita kuin hyvinvointialueen tai hyvinvointialueen määräysvallassa olevan yhteisön tai säätiön palveluksessa olevia henkilöitä.

(25) Lain 83 §:n 1 momentin mukaan, jos luottamushenkilö menettää vaalikelpoisuutensa, hänet valinnut toimielin toteaa luottamustoimen päättyneeksi. Pykälän 2 momentin mukaan poiketen siitä, mitä 77–81 §:ssä säädetään, luottamushenkilö ei menetä vaalikelpoisuuttaan toimielimeen, jos hänet otetaan väliaikaisesti enintään kuuden kuukauden ajaksi 77–81 §:ssä tarkoitettuun palvelussuhteeseen.

(26) Lain 102 §:n 2 momentin mukaan muun luottamushenkilön kuin valtuutetun, tilintarkastajan sekä hyvinvointialueen viranhaltijan ja työntekijän esteellisyydestä säädetään hallintolain 27–30 §:ssä.

### *Hallintolaki*

(27) Hallintolain 6 §:n mukaan viranomaisen toimien on oltava puolueettomia.

(28) Lain 27 ja 28 §:ssä säädetään esteellisyydestä ja esteellisyyssperusteista.

### ***Oikeudellinen arviointi ja johtopäätös***

#### *Hyvinvointialueen luottamushenkilöiden vaalikelpoisuutta ja sen rajoittamista koskevan sääntelyn yleisiä lähtökohtia*

(29) Vaalikelpoisuutta hyvinvointialueiden luottamustoimiin koskevalla sääntelyllä on keskeinen merkitys hyvinvointialueiden itsehallinnon kansanvaltaisen perustan ja demokraattisen päätöksenteon sekä hyvinvointialueen asukkaiden osallistumisoikeuksien kannalta.

(30) Vaalikelpoisuuden rajoittamista koskevan sääntelyn tavoitteena on yhdessä luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden esteellisyyttä koskevan sääntelyn kanssa varmistaa, että itsehallintoelimet toimivat asianmukaisesti ja puolueettomasti, sekä turvata luottamus itsehallintoelinten tällaiseen toimintaan. Esteellisyyssäännöksillä turvataan yksittäisten asioiden käsittelyn puolueettomuus. Vaalikelpoisuuden rajoittamista koskevan sääntelyn taustana on tätä laaja-alaisempi näkökulma ja tavoite suojata luottamusta toimielinten toiminnan asianmukaisuuteen. Sääntelyllä pyritään etukäteen estämään sellaisen henkilön valitseminen toimielimen jäseneksi, jonka asema kyseisessä itsehallinnollisessa organisaatiossa tai sen määräysvallassa olevassa organisaatiossa taikka jonka muut tehtävät tai sidonnaisuudet ovat sellaisia, että luottamus hänen kykyynsä käsitellä asioita toimielimessä puolueettomasti vaarantuu (ks. esim. HE 192/1994 vp s. 37). Hyvinvointialueissa säädetään

erikseen ja toisistaan poikkeavin tavoin vaalikelpoisuudesta ja sen rajoituksista aluevaltuustoon (77 §), aluehallitukseen (78 §) ja muihin toimielimiin (79 §).

*Hyvinvointialuelain 78 §:n 1 momentin 1 kohdan soveltamisedellytyksistä*

(31) Hyvinvointialuelain mukaan välittömästi hyvinvointialueen aluehallituksen alaisena toimiva hyvinvointialueen palveluksessa oleva henkilö ei ole vaalikelpoinen aluehallitukseen. Vaalikelpoisuuden rajoitus on säännöksessä näin sidottu henkilön asemaan hyvinvointialueen palveluksessa ja hyvinvointialueen organisatoriseen rakenteeseen.

(32) Esillä olevassa asiassa osapuolten välillä ei ole erilaisia käsityksiä siitä, että Kanta-Hämeen hyvinvointialueen aluevaltuuston hyväksymän hallintosäännön perusteella hyvinvointialueen koko henkilöstö on aluehallituksen alaisuudessa. Hyvinvointialueella ei ole sellaisia lautakuntia tai muita toimielimiä, joiden alaisuuteen osa henkilöstöstä olisi organisatorisesti sijoitettu. Kuten edeltä kohdasta 10 ilmenee, esillä olevassa asiassa onkin ratkaistavana, ovatko kaikki hyvinvointialueen palveluksessa olevat henkilöt tämän organisatorisen aluehallituksen alaisuuden takia vaalikelvottomia aluehallitukseen vai tuleeko välittömästi aluehallituksen alaisena toimimisen ymmärtää merkitsevän jotakin muuta kuin suoraa organisatorista alaisuutta.

(33) Hyvinvointialuelain sääntely vaalikelpoisuudesta aluehallitukseen vastaa perusteiltaan sitä, mitä kuntalain 73 §:ssä säädetään vaalikelpoisuudesta kunnanhallitukseen (HE 241/2020 vp s. 585). Aiemmassa kuntalaissa (365/1995) vaalikelpoisuuden rajoitus oli koskenut keskushallinnossa kunnanhallituksen alaisena työskenteleviä. Viittaus keskushallinnon henkilöstöön esitettiin kuntalain säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessä (HE 268/2014 vp s. 192) poistettavaksi, koska viittaus oli ollut tulkinnanvarainen ja esityksen mukaan lähtökohtana voitiin pitää, ettei kukaan organisatorisesti kunnanhallituksen alaisena työskentelevä henkilö voi olla samaan aikaan kunnanhallituksen jäsenenä.

(34) Kuntalain säätämisen yhteydessä hallintovaliokunta totesi, että käytännössä ”välittömästi kunnanhallituksen alaisena toimivia kunnan palveluksessa olevia henkilöitä” ovat sellaiset henkilöt, joiden tehtäväkuvaan kuuluvat tyypillisesti kuntien keskushallinnolle kuuluvat tehtävät. Toisin sanoen he ovat toistuvasti ja läheisesti tekemisissä kunnanhallituksen yleishallinnon ja nykyisin myös konsernijohtamiseen liittyvän valmistelun ja päätöksenteon kanssa. Kyseessä ovat pääsääntöisesti sellaiset tehtävät, joiden vaikutusalue ulottuu koko kunnan organisaatioon eikä tehtävä rajaudu yksinomaan jollekin toimialalle tai tehtäväalueelle. (HaVM 55/2014 vp s. 11–12.)

(35) Korkein hallinto-oikeus toteaa, että hallintovaliokunnan mietinnöstä ei ole saatavissa tukea tulkinnalle, jonka mukaan kuntalain säännöksessä välittömästi kunnanhallituksen alaisena toimimisella olisi tarkoitus viitata yksinomaan henkilön asemaan suhteessa kunnan luottamushenkilöorganisaatioon. Valiokunta vaikuttaisi sen sijaan

painottaneen henkilön asemaa kunnan koko organisaatiossa sekä hänen tosiasiallisten tehtäviensä riittävän läheistä yhteyttä kunnanhallituksen toiminnan kannalta keskeisiin tehtävälajiin.

(36) Hyvinvointialueen aluevaltuusto voi hyvinvointialuelain 35 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisesti asettaa aluehallituksen alaisena toimivia lautakuntia hoitamaan pysyväisluonteisia tehtäviä. On selvää, että tällaisen lautakunnan alaisuuteen sijoitetun henkilön ei voitaisi katsoa toimivan välittömästi aluehallituksen alaisena. Toisaalta tällainen henkilö olisi vaalikelvoton lautakuntaan siitä riippumatta, millainen hänen tarkempi asemansa hyvinvointialueen organisaatiossa olisi tai millaisissa tehtävissä hän toimisi, koska hyvinvointialuelain 79 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan lautakunnan alainen hyvinvointialueen palveluksessa oleva henkilö ei ole vaalikelpoinen lautakuntaan.

(37) Huomiota voidaan tässä yhteydessä kiinnittää niihin perusteluihin, joita esitettiin, kun vaalikelpoisuutta rajoittava sääntely kuntalaissa laajennettiin koskemaan myös kuntien konserniyhteisöjen henkilöstöä. Tuolloin tuotiin esille, ettei tehtävien organisoimistavalla saisi olla vaikutusta vaalikelpoisuussäännösten soveltamiseen. (Ks. HE 268/2014 vp s. 191.)

(38) Korkein hallinto-oikeus toteaa, että hyvinvointialueen organisoimistapa vaikuttaisi ratkaisevalla tavalla sen henkilöstön vaalikelpoisuuteen aluehallitukseen, jos kaikkien hyvinvointialueen palveluksessa olevien katsottaisiin toimivan välittömästi aluehallituksen alaisina jo sillä perusteella, että muiden luottamushenkilöorganisaatioon kuuluvien toimielinten alaisuuteen ei ole osoitettu henkilökuntaa. Hyvinvointialueen organisoimistapaa koskevilla aluevaltuuston päätöksillä olisi tällöin ratkaiseva merkitys sille, estyykö pääsy aluehallitukseen hyvinvointialueen koko henkilöstöltä. Vaikka hyvinvointialueilla on laaja toimivalta päättää itsehallintonsa puitteissa sisäisestä hallintorakenteestaan, hyvinvointialueista tai sen esitöistä ei ole saatavissa tukea sille, että lainsäätäjän tarkoituksena olisi ollut mahdollistaa näin laaja puuttuminen hyvinvointialueen palveluksessa olevien henkilöiden poliittisiin oikeuksiin ja osallistumisoikeuteen. Näin laajan rajoituksen vuoksi käytännössä merkityksettömäksi jäisi myös aluehallituksen toimintakykyisyyden varmistamiseksi säädetty hyvinvointialuelain 78 §:n 3 momentin säännös, jolla rajoitetaan hyvinvointialueen ja sen määräysvallassa olevien yhteisöjen tai säätiöiden palveluksessa olevien henkilöiden enimmäismäärää aluehallituksessa.

(39) Hyvinvointialuelain 78 §:n 3 momentin säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, että kunnissa henkilöstön asemaa kunnanhallituksessa on pidetty yleisesti ongelmallisena ja kunnanhallituksen toimintakykyä heikentävänä. Myös hyvinvointialueella aluehallitus edustaa hyvinvointialuetta työnantajana ja vastaa hyvinvointialueen henkilöstöpolitiikasta. Erityisesti aluehallituksen puheenjohtaja on keskeinen työnantajan edustaja hyvinvointialueella. Jos aluehallituksen puheenjohtaja on samalla hyvinvointialueen työntekijä, hän on päätöksenteon puolueettomuuden näkökulmasta ongelmallisessa

kaksoisroolissa. Tämä näkökulma on tarpeen ottaa huomioon aluehallituksen kokoonpanoa koskeissa poliittisissa neuvotteluissa. (HE 241/2020 vp s. 587.)

(40) Korkein hallinto-oikeus toteaa, että hyvinvointialueen palveluksessa olevien kuulumisen aluehallitukseen johtaa välttämättä henkilöiden kaksoisrooleihin, koska aluehallitus edustaa hyvinvointialuetta työnantajana ja vastaa sen henkilöstöpolitiikasta. Hyvinvointialuelain 78 §:n 3 momentin säännöskohtaisissa perusteluissa esitetyn takia lähtökohtana on kuitenkin se, että näitä kaksoisrooleja ja jännitteitä ei ole tarkoitus ratkaista pykälän 1 momentissa säädetyn vaalikelpoisuutta koskevan rajoituksen nojalla, vaan 3 momentin mukaisten kokoonpanorajoitusten sekä poliittisten neuvottelujen perusteella.

(41) Edellä esitetyn perusteella korkein hallinto-oikeus katsoo, että hyvinvointialuelain 78 §:n 1 momentin 1 kohtaa ei voida tulkita siten, että kaikki organisatorisesti suoraan aluehallituksen alaisuudessa olevat henkilöt toimisivat jo tällä perusteella säännöksessä tarkoitettulla tavalla välittömästi aluehallituksen alaisina. Tällaista tulkintaa ei voida perustaa myöskään pykälän säännöskohtaisten perustelujen mainintaan siitä, että organisatorisesti aluehallituksen alaisena työskentelevä henkilö ei voi olla samaan aikaan aluehallituksen jäsenenä (HE 241/2020 vp s. 585).

(42) Korkein hallinto-oikeus korostaa sen sijaan sitä, että vaalikelpoisuussäätelyn yhteys hyvinvointialueiden itsehallinnon kansanvaltaiseen perustaan ja demokraattiseen päätöksentekoon sekä asukkaiden osallistumisoikeuksiin edellyttää, että vaalikelpoisuuden rajoituksia tulkitaan suppeasti. Hallintovaliokunta on vastaavasti aiemman kuntalain säätämisen yhteydessä katsonut, että vaalikelpoisuussäännösten luonteesta johtuen vaalikelpoisuuden rajoituksia on tulkittava suppeasti (HaVM 18/1994 vp s. 9).

(43) Hyvinvointialuelain 78 §:n 1 momentin 1 kohdan soveltaminen edellyttää tapauskohtaista arviointia, jos hyvinvointialueen palveluksessa työskentelevä henkilö sijoittuu organisatorisesti aluehallituksen alaisuuteen ilman väliin sijoittuvaa toista toimielintä. Arvioinnin lähtökohdaksi on tällöin otettava henkilön työtehtävät hyvinvointialueen palveluksessa ja hänen tosiasiallinen organisatorinen asemansa sekä näiden läheisyys aluehallituksen toimintaan ja siellä säännönmukaisesti käsiteltäviin asioihin. Huomiota on kiinnitettävä vaalikelpoisuuden rajoittamisen tavoitteeseen varmistaa luottamus aluehallituksen toiminnan asianmukaisuuteen ja puolueettomuuteen. Arvioitavana on, onko henkilö palvelussuhteessaan niin lähellä aluehallitusta ja sen toimintaa, ettei luottamushenkilöiden esteellisyyttä koskeva sääntely välttämättä riittäisi varmistamaan luottamusta toiminnan asianmukaisuuteen ja puolueettomuuteen.

#### *Muutoksenhakijan vaalikelpoisuus hyvinvointialueen aluehallitukseen*

(44) Muutoksenhakija on valituksessaan hallinto-oikeudelle kertonut toimivansa osa-aikaisena sairaanhoitajana hyvinvointialueen Riihimäen

päihde- ja mielenterveysyksikössä tehden itsenäistä vastaanottotyötä. Hyvinvointialueen puolelta tätä kuvausta muutoksenhakijan asemasta hyvinvointialueen palveluksessa ei ole kommentoitu eikä myöskään esimerkiksi pyritty tarkentamaan. Asiassa on ratkaistavana, onko muutoksenhakija tässä tehtävässään toiminut välittömästi aluehallituksen alaisena hyvinvointialuelain 78 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

(45) Kanta-Hämeen hyvinvointialue on toimittanut hallinto-oikeudelle toukokuussa 2023 voimassa olleen hallintosääntönsä. Hallintosäännön 2 luku koskee toimielinorganisaatiota ja 4 luku henkilöstöorganisaatiota. Hallintosäännön 2 lukuun sisältyvässä 10 §:ssä määrätään muun ohella aluehallituksen tehtävistä ja toimivallasta. Määräyksessä toistetaan edellä kohdissa 22 ja 23 selostettuja hyvinvointialuelain 42 ja 43 §:n säännöksiä. Lisäksi määräyksestä ilmenee aluehallituksen muita moninaisia tehtäviä ja toimivaltuuksia. Ne liittyvät muun ohella vastuuseen järjestämisvastuun toteutumisesta, henkilöstöpolitiikkaan ja kokonaishenkilöstöresurssien ohjaukseen, palveluista perittäviin maksuihin, toimialojen ja tulosalueiden jakautumiseen hallintosäännössä määrättyä tarkemmin sekä virkarakenteeseen. Hallintosäännön 4 lukuun sisältyvän 21 §:n mukaan hyvinvointialueen organisaatio rakentuu toimialueista, tulosalueista, palvelualueista ja palveluyksiköistä. Edelleen määräyksen mukaan kullakin organisaatiotasolla on nimetty lähijohtaja.

(46) Muutoksenhakija on edellä todetun mukaisesti toiminut Riihimäen päihde- ja mielenterveysyksikössä tehden siellä itsenäistä vastaanottotyötä työsuhteessa sairaanhoitajana. Tämän kuvauksen perusteella voidaan pitää selvänä, että muutoksenhakijan työtehtävät ja organisatorinen asema eivät ole lähellä aluehallituksen toimintaa ja aluehallituksessa säännönmukaisesti käsiteltäviä asioita. Luottamus aluehallituksen toiminnan asianmukaisuuteen ja puolueettomuuteen niissä mahdollisissa yksittäisissä asioissa, joissa mainitun kaltaista asemaa hyvinvointialueen palveluksessa saatettaisiin pitää pulmallisena, on varmistettavissa esteellisyyttä koskevilla säännöksillä.

(47) Muutoksenhakijan ei edellä todetun perusteella voida katsoa toimineen työsuhteessaan hyvinvointialueen palveluksessa hyvinvointialuelain 78 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla välittömästi aluehallituksen alaisena. Hän ei ole menettänyt vaalikelpoisuuttaan aluehallituksen varajäsenen luottamustoimeen mainitun palvelussuhteen perusteella.

### *Johtopäätös*

(48) Edellä todetun perusteella aluevaltuuston päätös, jolla muutoksenhakijan varajäsenen luottamustoimi Kanta-Hämeen aluehallituksessa on todettu päättyneeksi ja jolla aluevaltuusto on valinnut muutoksenhakijan sijaan aluehallitukseen uuden varajäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi, on lainvastainen. Tästä syystä aluevaltuuston ja hallinto-oikeuden päätökset on kumottava.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Outi Suviranta  
oikeusneuvos

Petri Helander  
oikeusneuvos

Tuomas Kuokkanen  
oikeusneuvos

Monica Gullans  
oikeusneuvos

Päivi Pietarinen  
oikeusneuvos

Elina Ranz  
Asian esittelijä, esittelijäneuvos

**Jakelu**

Päätös  
Jäljennös

Erja Hirviniemi, maksutta  
Hämeenlinnan hallinto-oikeus  
Kanta-Hämeen hyvinvointialueen aluehallitus

Asiakirjan oikeaksi todistaa

Vastaava jaostosihteeri Päivi Koivurova